

Moda in ženska identiteta v Hong Kongu v šestdesetih letih

EVA K. W. MAN

POVZETEK

Znanstveniki feminizma, kot npr. Judith Butler in Luce Irigaray, ugotavljajo, da je človeško telo determinirano kot usedlina diskurzov spola in seksualnosti. Še posebej žensko telo je utemeljeno na osnovi niza "nasilnih dejanj", ki so konstrukcija problematične spolne razlike in diskurzivnih praks. Ta s številnimi specifičnimi, socialno regulativnimi ideali oblikujejo ženska telesa, kajti moda je tisto, kar povezuje oblačila in telo v sprejemljivo sodobno podobo, ki ni "chic", temveč "regulirana". Če npr. na osnovi sprememb stilov opazujemo, kako se ženske oblačijo danes in kako so se oblačile nekoč, lahko v določeni razliki zajamemo izraz sprememb v odnosu do ženske socialne in seksualne svobode.

Te spremembe so še posebno očitne v HK modi v šestdesetih. V majhni koloniji s pretežno kitajskim prebivalstvom je vpliv industrijske rasti in zahodnih liberalnih vrednot povzročil trenja med ljudmi, ki so iskali svojo kulturno identiteto. HK ženske v šestdesetih so se oblačile v enostavna, ohlapna oblačila in mini krila, pri vsem tem pa je bil njihov videz čuden. Kljub seksi oblačilom so v svojem gibanju še vedno izražale ponižnost.

Z osredotočenjem na HK modo v šestdesetih - želim v projektu raziskovati, kako so HK socialni kriteriji konstituirali in regulirali ženska telesa. Projekt je hkrati oris socialnih implikacij HK mode v odnosu do občinstva in socialno-ideološkega razvoja HK v politično kritičnem obdobju.

Projekt spremlja vizualna predstavitev: fotografije, diapozitivi in odlomki kantonskih filmov.

ABSTRACT

FEMINIST AESTHETICS IN BODY: HONG KONG CHINESE WOMEN, FASHION & IDENTITY IN THE SIXTIES

Feminist scholars like Judith Butler and Luce Irigaray recognise that the concept of the human body is predetermined in discourse on sex and sexuality. The female body, in particular, is founded upon a set of "violations" which are constructs of a problematic gender matrix with discursive practices. Women's fashion has, for a long time, helped to develop these practices. Women's bodies have been trained, shaped and formed by various specific, socio-regulatory ideals. Fashion style is the combination of clothing and the body into an acceptable contemporary look: not chic, but a look of "regulated" reality. By examining the differences through ostensible changes in 'style', between the way women's clothing now looks and the way it used to look, we can capture the expression of the changes in women's

social and sexual freedom.

These changes are prominently displayed in Hong Kong fashion of the sixties. In this small colony with a predominantly Chinese population, the influence of industrial growth and Western liberal values led to conflicts among people searching for their cultural identity. Hong Kong women in the sixties dressed in straight, shapeless garments and mini skirts; but they never the less looked strange. In spite of such 'sexy' clothing, their movements and behaviour still expressed modesty.

By highlighting Hong Kong fashion in the sixties, this project is to explore how the social criteria of Hong Kong has operated to establish and regulate the domain of women's bodies. It will also outline the social implications of these fashions to the Hong Kong public and their relation to the colony's social and ideological developments during a politically critical time period.

The project will include visual presentations of fashion photos, slides and excerpts from old Cantonese movies.

Rasla sem v Hong Kongu, v tako imenovanih "modnih šestdesetih", kjer je v mali koloniji moda nenadoma postala center življenja žensk. Večina takratnih HK žensk je prišla iz Kantona (ki je ena izmed južnih kitajskih pokrajin) in iz severnega celinskega območja.¹ Življenjski standard je bil takrat še nizek in večina žensk se je zaposlila v tovarnah, oziroma je opravljala tovarniško delo doma, tako da je lahko hkrati skrbela za družino. Ob vsem tem pa so ženske posvečale svoj čas tudi šivanju oblek, krojenih po vzoru tuje mode.

Kot šestdeseta v zahodnih državah, tako so bila tudi šestdeseta v HK nemirno obdobje, v katerem je prišlo do ogromnih političnih, ekonomskih in kulturnih sprememb. Gledano iz te perspektive, mislim, da moda žensk kot področje, kjer se oblikuje identiteta, zahteva več pozornosti, kajti ta presega običajna feministična vprašanja, ki se nanašajo na problem potrošništva in podrejenosti žensk. Na kratko, iskanje identitete v okviru mode šestdesetih let v HK lahko razumemo kot odgovor na trenje med vzhodnimi in zahodnimi kulturnimi dimenzijami.

Leto 1967 - obdobje pred in po njem

Glede na popis prebivalstva leta 1961 je imel HK okoli 3.100.000 ljudi, od katerih je bilo več kot 1.300.000 mlajših od petnajst let. Februarja 1962 pa se je s Kitajske zateklo na tisoče političnih beguncev, kar je v tako majhni koloniji, kot je HK, močno prispevalo tako k naraščanju populacije kot naraščanju delovne sile. V kratkem poročilu bom prikazala pomembne socialne dogodke šestdesetih let v HK.

1963 - ustanovljeno je bilo prek 6.000 industrijskih podjetij s približno 30.000 zaposlenimi. Mlajša generacija je bila deležna boljše izobrazbe.

1965 - naval na banke;

1966 - protest zaradi podražitve trajekta "Zvezda". Na tisoče ljudi se udeleži demonstracije;

1967 - delavci v proizvodnji plastike v Sun Po Kongu začnejo štrajkati, kar vodi v splošne antihongkonško-britanske nemire. To je leto prvega predvajanja neodvisne

¹ Večina so bili begunci iz druge svetovne vojne in naraščajočega komunizma na Kitajskem leta 1949.

(breznarčniške) HK radijske postaje (TVB). Več kot 200.000 ljudi ima srednjo izobrazbo;

1969 - borza je v razcvetu, postavljen je nov rekord v odnosu do prodaje in nakupa. Plače rastejo, neprestana inflacija;

1970 - vlada odobri enake plače za moške in ženske učitelje, policiste in medicinske sestre;

1970 - dohodek žensk narašča, povečuje se socialni status žensk.

Zanimivo je, da se je v šestdesetih letih podoba žensk spremenila. Stroge, trde in odločne ženske so v kitajskih filmih, na osnovi modifikacije ženske identitete, prevzele prostor melanholičnih. V časopisih in revijah so razpravljali o vprašanju identitete in prvič se je pojavil izraz "ljudje Hong Konga". Ta občutek pripadnosti so povzročili naslednji faktorji: zmaga nad revščino petdesetih let, ekonomski razvoj, izboljšanje življenjskega standarda ter transformacija HK v uspešno industrijsko mesto. Pri vseh teh spremembah je bilo leto 1967 ključno.

Leto 1967 se v zgodovini HK navadno razume kot prelomno leto. Politični nemiri v sredini leta so označevali, da je na tisoče meščanov živelo v kaotični situaciji - pristaši kitajskega komunizma so se borili z HK- britansko vlado. Kitajsko britanska vojna je postavila pod vprašaj identiteto HK prebivalstva in še zlasti tistega dela, ki si je prizadeval za stabilnost HK. Po končanih nemirih je vlada nemudoma organizirala različne "zdravilne" ukrepe - utemeljene v uspešni podobi mesta, ki naj bi ojačali občutek pripadnosti. Del teh aktivnosti so bili "HK festival" in noči mladih z modnimi revijami, ki so v koloniji podpirali občutek za harmonijo in koncept modernosti.

Omeniti moramo, da je zahodna modernizacija precej vplivala na HK. Povečan uvoz in izvoz v šestdesetih je omogočil, da so moderna kultura in dobrine postale znak družbenega razvoja, dobrega okusa in elitnega stila. Ljudje so se navduševali nad novimi idejami, industrijskim dizajnom ter modo. Začeli so uživati moderno sedanost in si prizadevali, da bi pozabili na nesrečno preteklost Kitajske. Na prvem "HK festivalu mode" leta 1967 (ki je bil del poskusa britanske vlade, da bi obnovili podobo uspešnosti) so prikazovali lokalna oblačila, oblikovana na osnovi pariških dizajnov. Festival je bil uspešen, postavil je temelje za HK modno industrijo in definiral podobo HK za naslednja desetletja.²

V šestdesetih, ko so bile ZDA največje tržišče za oblačila, sta razvoj tekstilne industrije in izvoz tehnike v HK prav tako vplivala na sam razcvet mode. Znano je, da se je v šestdesetih število zaposlenih in število tekstilnih tovarn povečalo za trikrat. Večina delavcev v tekstilni industriji so bile ženske, sem spadajo tudi tiste, ki so delale doma na svojih lastnih šivalnih strojih.

Moda in družbeni razred

Zaradi političnih in ekonomskih razlogov je moda postala oblika masovne zabave, popularne kulture in umetnosti nastopanja. Tako slavni kot navadni ljudje so organizirali in sodelovali v aktivnostih povezanih z modo. Popularnost mode so podpirale zabavne dejavnosti kot npr. "go-go" plesne zabave, kegljanje in pop koncerti. Ljudje so se v odnosu do mode zgledovali tako po lokalnih kot hollywoodskih filmskih zvezdah. Mlade ženske so npr. posnemale frizuro Audrey Hepburn.

Pod moderno podobo se je, kot odgovor na rast kapitalizma in industrializacije, skrivala vitalna socialna mobilnost. Zanimivo je, da je moda funkcionirala kot področje,

² Turner, Ngan in Ngai (ur.), *Hong Kong Sixties Exhibition Brochure*. HK: Hong Kong Arts Centre Press, 1994, str. 5.

na katerem je nižji razred izzival višjega.

Ženske nižjega razreda so na svojih šivalnih strojih delale svoje obleke in se vzgledovale po modnih revijah ter krojnih polah, ki so jih prodajali v kioskih. Te revije in krojne pole so postale bestsellerji kljub dejstvu, da imitacija seksualno privlačnih podob in domača produkcija mini kril ni takoj vplivala na seksualno osvoboditev oziroma na družbeno vlogo žensk. Če analiziramo ženske vloge v starih kantonskih filmih šestdesetih let, odkrijemo moderno oblečene ženske, ki pa še vedno predstavljajo konzervativne in podrejene vloge (vloge žrtev), značilne za kitajske ženske. Kljub modernemu videzu so bile vrednote nedolžnosti in lojalnosti enemu moškemu še vedno v ospredju.

Določene spremembe so bile še posebno vznemirljive za HK delovna dekleta, ki so izzivala višji razred z doma narejenimi oblačili. Njihov trud je označen z besedami Susan Kaiser, ki pravi, da je delovna ženska izzivala nadzor elite nad modo s tem, ko je predelovala obleke. Ženske so, navdušene in živahne, rade nosile žive barve in okras ter s tem kljubovale vsem zakonom harmonije in okusa.³ Sledile so trendu, hkrati pa so dodajale majhne detajle. In kot pravi Barthes: "Kot malenkosti, ki lahko spremenijo vse, tako detajli jamčijo za določeno osebnost."⁴ Višji razred je reagiral na to tako, da se je zatekal k bolj dragoceni materialom, tekstilna industrija pa je spet odgovorila in zalagala svoje preprostejše stranke s finimi strojno narejenimi čipkami ter imitacijo materialov.

Razvoj jezika oblačil v šestdesetih letih

Priznati moramo, da sta moda in zahodna modernizacija na vseh ravneh izzvali kulturno identiteto HK ljudi. Leta 1967, po končanih nemirih, so o problemu HK identitete razpravljali v lokalnih kitajskih časopisih. Našli so tri modele "ljudi HK":

1. tiste, ki so se nagibali h konzervativno kitajskemu modelu
2. individualiste
3. tiste, ki so sledili tujim trendom

Rečemo lahko, da so HK ženske v šestdesetih poskušale integrirati vse tri modele. Čeprav je njihovo mišljenje ostajalo konzervativno, so eklektično povezovale tradicionalne kitajske stile s sodobnimi zahodnimi trendi mode. Lahko bi rekli, da je bila podoba HK mode v tem času podoba mešanice. To vidimo, če analiziramo razvoj jezika oblačenja v šestdesetih letih v HK.

Življenja pred letom 1960 v HK so se ljudje spominjali kot konzervativnega in skromnega, katerega družbo sta sestavljala višji in nižji razred. Obleke običajnih ljudi se niso bistveno razlikovale in tako je bila moda usmerjena na znane osebe višjega razreda ter igralke. V šestdesetih je moda na Kitajskem nazadovala, prav tako skromen pa je bil razvoj mode v Tajvanu in drugih čezmorskih kitajskih deželah. Zato HK ni mogel slediti standardom in jeziku moderne kitajske mode.

V petdesetih letih je emigracija šanghajskih podjetnikov vplivala na lokalno tekstilno industrijo, ki je imela močan občutek za modo. Veliko vznemirjenje je povzročilo dolgo žensko oblačilo *qipao*.⁵ Oblikovano je bilo po zgledu oblačenja znanih žensk in filmskih zvezd. Qipao je s svojimi elegantnimi vzorci vplival na žensko modo zgodnjih šestdesetih. S tankimi, mehkiimi, svilenimi materiali je poudarjal zrelost in obline ženskih teles, zaradi svoje oblike pa je pristajal bolj vitkim, oziroma je omejeval ženska telesa in bil celo neudoben.

³ Ibid., str. 437.

⁴ Barthes, R. (trans. by Ward and Howard), *The Fashion System*. N. Y. Hill and Wang 1983, str. 243.

⁵ Naomi Szeto, *Dress in Hong Kong*. Hong Kong: Urban Council, 1992, str. 31.

V zgodnjih šestdesetih letih so običajne HK ženske poleg qipaa nosile majice, krila in hlače zahodnega stila. Stil je bil enostaven in barve osnovne. Podoba vsakdanje obleke je bila podobna podobi qipaa: čeprav je spodnji del telesa pokrivalo dolgo nabrano krilo, je bila obleka v zgornjem delu in bokih tesno oprijeta. Popularni vzorci so bile pike in karo. Škotska volna ter flanela sta bili moderni v zimskem času, sintetika (ki je počasi izrinjala tenčico in svilo) pa poleti. Modne tehnike in produktivna kapaciteta so se v tem času zelo spremenile. Prav tako moderne so bile torbe, kratki skodrani lasje in zavihane trepalnice.⁶ Ta moda je, podobno kot v šestdesetih v Parizu, dajala mladim dekletom starejši videz. Lahko še omenimo, da so se poze v modnih revijah približale mehki pornografiji.

V poznih šestdesetih je utesnjeni stil, ki je izpostavljal ženske obline, zamenjala enostavna deklinška in brezskrbna podoba, ki je poudarjala mladost. Ženske so bile videti kot dekleta, vitkost pa je bila lepotni standard. Tanka ženska telesa so bila popularna v vseh medijih. Twiggy je bila model z dolgimi trepalnicami, velikimi očmi in vitkimi nogami, ki so bingljale iz neznatnega telesa. V modnih revijah pa so še vedno razpravljali o čutni kvaliteti ženske mode.

"Mladostniški zagon" v zgodovini mode

Zanimivo je, da lahko opazimo veliko podobnost, če primerjamo razvoj mode v šestdesetih v HK in na Zahodu.

Prvič, tako imenovana "revolucionarna šestdeseta" so bila na Zahodu zaznamovana z velikimi spremembami v tehniki in produkciji modne industrije.

Drugič, razvoj industrije (po obeh svetovnih vojnah) je temeljil na ekonomski rasti, socialni politiki razvoja in zmernem davčnem sistemu. Razlika med družbenimi razredi se je zmanjšala - razvil se je srednji razred. Demokratično gibanje znotraj mode lahko razumemo kot odgovor na vse omenjene spremembe. Na Zahodu so se ljudje začeli oblačiti podobno, kar je bil znak zabisovanja razlike med družbenimi razredi. Vse to lahko zasledimo tudi v HK.

Tretjič, populacija mladih je, zaradi kitajske emigracije v petdesetih, v šestdesetih zelo narasla; na Zahodu pa je baby boom po drugi svetovni vojni prav tako povečal odstotek ljudi, mlajših od dvajset let. Mladi ljudje tako v HK kot na Zahodu so imeli večjo potrošniško zmogljivost kot starejše generacije in so s tem postali tudi tarča modne industrije. Moda je bila ustvarjena za moderno mladino.

Politična in kulturna gibanja mladih na Zahodu v šestdesetih so oblikovala poseben jezik oblačenja, ki je neposredno vplival na vzhodno modo. Npr. duh beatništva in "flower movement", ki sta se izražala v oblačilih, kot so široki plašči, jeans, bombažne majice ... je bil znak antiindustrializacije, antiinstitucionalnosti in svobode. Pripadniki teh gibanj so zanimali utesnjene stile in umetne materiale ter nosili "folk" oblačila. Ironično pa so modni kreatorji (kot npr. Yves St. Laurent, ki je oblikoval novo konfekcijo na idejah mladih upornikov) absorbirali določeno tendenco.

Modo šestdesetih lahko razberemo kot znak uporništv:

- jeans je simboliziral nesramnost, trdost, brezskrbnost,
- mini krila so bila seksi, deklinška, izrazna in osvobajajoča,
- hlače na zvonec so označevale enakost spolov oziroma obliko aseksualnosti,
- "folk" stili so označevali vrnitev k naravi in naivnosti.

Kot sem že omenila, je moda v HK v šestdesetih tesno sledila pariškim zgledom,

⁶ HKTDC. *Hong Kong Fashion History*. Hong Kong: Organisers of *Hong Kong Fashion History*, 1992, str. 36.

kajti Francija je bila v tem času v izvozu oblačil na prvem mestu. Vseeno pa je bilo poleg mini kril in hlač na zvonec še vedno mogoče zaslediti HK oblikovane obleke z našitimi koraldami in modificirana kitajska oblačila. Prav tako je HK zahodnjakom začel prodajati eksotične podobe kitajske ženskosti.

V šestdesetih se je populacija najstnikov v HK približala 40% in tako je razumljivo, da je starostni faktor (tako kot na Zahodu) vplival prek mode na družbene in kulturne faktorje. Kljub podobni zgodovini, političnim nemirom in ekonomski krizi pa moramo razlog zakaj mladina HK ni razvila kulturnih gibanj, kot sta npr. "beatništvo" in "flower power", povezati tako s tradicionalnimi kitajskimi vrednotami družbene harmonije, kot z britansko kolonialno vladno politiko. Vseeno pa so nenadna ekonomska rast, internacionalnost in modernizacija sprožile velik kulturni izziv. Mladina in še zlasti mlade ženske so na osnovi boljšega šolstva in finančne moči začele uporabljati tuj jezik oblačenja, zato da so lahko izražala sebe.

Hkrati moramo poudariti, da so imele v šestdesetih v HK ženske še vedno v vsakem pogledu manj vreden status. Večinoma so bile gospodinje, študentke, tovarniške delavke in tako socialno ter družinsko odvisne. Počasi sta jim bili omogočeni boljše izobrazba in možnost poklica, s čimer so si zagotovile finančno neodvisnost. Poudarek na njihovem socialnem življenju je zahteval, da moda postane center oblikovanja nove ženske identitete. Še pomembnejše pa je bilo naraščajoče samozavedanje.

Moda v šestdesetih v HK in nova ženska identiteta

Moda na simboličen način omogoča mehanizme, na osnovi katerih se lahko ločimo od preteklosti; prav tako s tem, ko definira, kaj je primerno v svetu, polnem nesigurnosti, zmanjšuje strese, ki jih prinaša sedanost; in končno nas s tem, ko anticipira bodoče forme ter okus, pripravlja na neposredno bodočnost.⁷ Vse te funkcije so bile usklajene z zahtevami mladih kitajskih deklet, ki so odraščale v koloniji v času kitajsko britanskih trenj ter industrijske rasti. Moda je postala tista strategija, ki je omogočala poenotenje fragmentiranega jaza.

Pojav individualnosti spremlja razvoj kapitalizma in industrializacije. Moda vedno poudarja individualnost in lahko rečemo, da je interes za modo v šestdesetih v HK omogočal ženskam, da so izrazile svoj upor do tradicionalnih imperativov ženske podrejenosti. Moda je glede na individualnost hkrati podpirala samozavest in jezik identitete. Z entuziazmom je predstavljala značilnosti, kot so prosti čas, zabava, mladost, zdravje, odprtost, igrivost, energija, neodvisnost, pogum in subjektivnost (ne glede na to, koliko je bila ta kontroverzna).

Z modnimi revijami kot popularnimi oblikami zabave so modeli postajali vzori. Ženske so projicirale svoje podobe in fantazije na profesionalne modele, ki so se pojavljali kot hitri, brezskrbni, nagajivi, ostri, bistri, uravnoteženi, sproščeni, sofisticirani, koketni, resni, odkritosrčni ... - multiplikacija osebnosti znotraj enega samega človeka je s stališča mode indeks moči.⁸ To je eden izmed razlogov za popularnost mode v šestdesetih v HK - v tem času so kolonialne ženske iskale moč.

V odnosu do mode se moramo izogniti feminističnim vprašanjem oziroma kritiki mode, to je vprašanjem in kritiki, ki jih lahko apliciramo tudi na fenomen mode v HK. Ta so:

- hedonistična oblika mode je škodljiva za ženske na splošno; ženske se ne oblačijo na določen način samo zato, da bi bile privlačne moškimi, temveč so moški v

⁷ Kaiser, Susan, *The Social Psychology of Clothing*. New York: Macmillan, 1990, str. 488.

⁸ Barthes, Roland, *The Fashion System*, New York, Hill and Wang, 1983, str. 254-6.

nasprotju z ženskami bolj občutljivi za senzualno privlačnost;⁹

- mobilnost modne identitete, s tem ko standardizira podobo in stil ženskega telesa, zmanjšuje družbeni pomen in nas opominja na tradicionalno utemeljen nadzor nad ženskami;

- raziskave kažejo, da so posamezniki, ki se podrejujejo modi, ponavadi individui s podrejenim značajem, to je individui, ki so omejeni, podložni, ki se vdajajo družbenim normam in ki želijo ohranjati harmonične relacije;¹⁰

- obsedenost šestdesetih z modo je pomenila, da je običajno dekle na cesti izenačevalo obleko z dobrim življenjem, zlomom konvencij in demokracijo - ta podoba demokracije pa je samo zamaskirala neenakost glede na bogastvo in možnosti.¹¹

Vsemu temu lahko še dodamo, da so v šestdesetih v HK med ženskami prav tako obstajale razlike. Moda je bila področje mladih in neporočenih žensk. V trenutku, ko je ženska prestopila v trideseta leta, oziroma ko se je poročila, se je njeno območje omejilo na družino. Od te ženske se ni pričakovalo, da se bo ukvarjala z lastno podobo. Ženske so ponavadi spele lase, se oblačile v dolgočasne barve in s tem zanikale lastno seksualnost.¹² Vse to se je dogajalo generaciji moje mame.

Zato se moramo na tem mestu vprašati, ali je ženska moda prostor izražanja ali pa je (kot je definirano v feminističnem diskurzu) samo še dodatna oblika zatiranja. Ne-sporno je moda področje, kjer se oblikuje identiteta, oziroma kjer se individuuum lahko izraža in definira znotraj določene situacije. Ta identiteta (dosežena ali pripisana) je socialno determinirana. Oseba z določeno identiteto (izraženo v obleki) na ta način komunicira s tistimi, ki zaznavajo to identiteto. Ta način komunikacije je interakcija med individualnostjo ter podrejenostjo oziroma med identifikacijo in diferenciacijo.

Skratka, moda v šestdesetih v HK je predstavljala obliko upora kitajski tradiciji, kontroli ženskih teles. Njena popularnost je za ženske izražala novo spolno in kulturno identiteto.

Zaključek

Homi Bhabha je dejal, da v postkolonialni dobi ženske lahko izkoristijo svojo periferno pozicijo in izzivajo obstoječo ideologijo.¹³ Moda šestdesetih v HK je olajšala ta izziv: 1) ko je (z modo osvobajanja ženskih teles) ogrožala kitajsko fevdalno omejitve žensk, 2) ko je (z zrcaljenjem modernega zahodnega dizajna) ogrožala možnost vrnitve v nazadnjaško komunistično Kitajsko in 3) ko je (z uporniško podobo in dejanji) ogrožala podrejenost britanski vladi.

Lahko zaključimo, da je bila moda v šestdesetih v HK tiha revolucija, oziroma da zahteva po novi identiteti ni bila pasivna ali "uvožena", temveč aktivna konstrukcija, ki so jo sprožile ženske same.

Prevedla Mojca Oblak

⁹ Kaiser, str. 335.

¹⁰ *Ibid.*, str. 472.

¹¹ Wilson, E. *Adorned in Dreams*. C. A., University of California Press, 1985, str. 176.

¹² Kaiser, str. 430.

¹³ Bhabha, H., "The World and the Home". *Social Text*, 1993, zv. 31-32, str. 141-153.